

Forsvarsdepartementet
Postboks 8126 Dep
0032 Oslo

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

AMNESTY INTERNATIONAL NORWAY
Grensen 3, N-0159 Oslo
P.O. Box 702 Sentrum, N-0106 Oslo
T: +47 22402200 F: +47 22402250
E: info@amnesty.no W: www.amnesty.no

Oslo, 28. september 2018

Høringssvar - forslag til forskrifter til ny sikkerhetslov

Amnesty International Norge (heretter Amnesty) takker Forsvarsdepartementet for muligheten til å kommentere det fremlagte forslaget til forskrifter til ny sikkerhetslov, jf. Forsvarsdepartementets brev av 2. juli 2018.

Det er foreslått tre forskrifter til den nye sikkerhetsloven:

- Forskrift om myndighetenes roller og ansvar for nasjonal sikkerhet (myndighetsforskriften)
- Forskrift om virksomhetens arbeid med forebyggende sikkerhet (virksomhetsforskriften)
- Forskrift om klarering av leverandører og personell (klareringsforskriften)

Amnesty mener at forslaget til forskriftene synes å være innenfor rammene til relevant lovverk, herunder ny sikkerhetslov, personopplysningsloven (se særlig § 16 om unntak fra retten til informasjon med mer) og Norges folkerettslige forpliktelser, herunder EMK artikkel 8 (retten til respekt for privatliv og familieliv) og Europaparlamentets - og rådsforordning (EU) 2016/679 (personvernforordningen), se særlig artikkel 23 om begrensninger i rekkevidden av forpliktelser og rettigheter overfor den det registreres personopplysninger om.

Amnesty ønsker likevel å kommentere enkelte paragrafer i forslaget til forskriftene.

Forskrift om myndighetenes roller og ansvar for nasjonal sikkerhet (myndighetsforskriften)

§ 10 Utlevering av opplysninger om klarering og personkontroll til andre staters myndigheter eller internasjonale organisasjoner

I bestemmelsens andre ledd åpnes det for at Nasjonal sikkerhetsmyndighet kan utlevere personkontrollopplysninger (se klareringsforskriftens §§ 7, 9 og 11 for hva personkontrollopplysninger kan være), om norske statsborgere, og om personer som har eller har hatt opphold i Norge, i forbindelse med personkontroll som foretas av myndigheten i et annet land eller en internasjonal organisasjon som Norge har et sikkerhetssamarbeid med.

Amnesty mener at det med fordel kan inntas i bestemmelsen at det må foreligge skriftlig samtykke fra den norske statsborgeren eller vedkommende som har eller har hatt opphold i Norge til utlevering av disse personkontrollopplysningene. Selv om det har formodningen for seg at personen det blir gjennomført personkontroll av er inneforstått med at det vil bli innhentet personkontrollopplysninger

fra andre land, for eksempel Norge, så mener Amnesty at personvernet vil bli styrket dersom det for norske myndigheter må forelegges et skriftlig samtykke før opplysningene kan utleveres. Dette vil innebære en slags dobbeltgaranti for at personkontrollopplysningene er gitt med samtykke fra den som skal gjennomgå en personkontroll.

Amnesty tar forbehold om at et samtykke vil foreligge når et annet lands myndighet eller internasjonal organisasjon legger frem sin forespørsel om personkontrollopplysninger overfor norske myndigheter, ved at samtykket fremgår av forespørselen.

Forskrift om virksomhetens arbeid med sikkerhet (virksomhetsforskriften)

§14 Prinsipper ved valg og utforming av sikkerhetstiltak

Amnesty er positive til bestemmelsen andre ledd, og at det i vurderingen av hva som er nødvendig sikkerhetstiltak særlig skal tas hensyn til enkeltpersoners rettssikkerhet og personvern. Det er positivt at det oppstilles et krav til dokumentasjon der sikkerhetstiltaket kan gripe inn i enkeltpersoners rettssikkerhet og personvern.

§ 65 Nedsettelse, suspensjon og tilbakekallelse av autorisasjon

Amnesty er positive til at endring i autorisasjonen til ulempe for den personen som er autorisert, skal begrunnes overfor klareringsmyndigheten, og at klareringsmyndigheten har øverste myndighet i disse tilfellene (ved eventuelt å opprettholde klareringen). En slik "toinstansbehandling" sikrer i større grad at vilkårlige avgjørelser ikke finner sted, og at rettighetene til den personen som er/var autorisert ivaretas.

§ 68 Beskyttelse av personopplysninger for klarering og autorisasjon

Amnesty registrerer at departementet i sitt høringsnotat ikke har valgt å foreslå egne bestemmelser om beskyttelse av personopplysninger for klarering og autorisasjon. Departementet viser til at dersom personopplysningene er sikkerhetsgraderte, så gjelder bestemmelsene i (virksomhets) forskriften kapittel 3 og 5. I tillegg viser departementet til at det i ny personopplysningslov stilles krav om at den enkelte virksomhet selv plikter å vurdere konsekvenser for personvernet og risikoen, som grunnlag for hvordan opplysningene bør beskyttes.

Amnesty foreslår i så fall at det i § 68 tas inn en henvisning til virksomhetsforskriften kapittel 3 og 5, samt personopplysningsloven.

Forskrift om klarering av leverandører og personell (klareringsforskriften)

§ 5 Kontroll og avvisning av forespørsel om personkontroll

Amnesty er positive til at det settes opp klare rammer for utgangspunktet for en personkontroll. Dette vil minske risikoen for mer vilkårlige personkontroller, og slik bidra til et bedre personvern.

§ 6 Personer som inngår i personkontrollen

Her møter man på problemstillinger rundt personkontroll av andre enn den personen som skal sikkerhetsklareres og/eller adgangsklareres. Sammenholdt med ny sikkerhetslov § 8-5 og klareringsforskriftens § 7, ser man at det kun er vedkommende som skal klareres som må samtykke til gjennomføring av personkontroll. Dette innebærer i praksis, slik Amnesty forstår lov og forskrift, at

Samtykket fra person A (den som skal klareres) utløser en rett for klareringsmyndigheten til også å personkontrollere person B, C, D og så videre. Med mindre den som skal klareres har informert for eksempel ektefelle/samboer eller andre nærstående om at de må regne med å bli personkontrollert, så vil disse personene heller ikke bli gjort kjent med at det gjennomføres personkontroll av de. Med tanke på at en personkontroll må sies å være et klart inngrep i EMK artikkel 8 og retten til respekt for privatliv og familieliv, kan det argumenteres for at det ved personkontroll av andre enn den som skal klareres også bør kreves samtykke. Relevant lovverk åpner imidlertid ikke for at det må kreves samtykke i slike tilfeller.

Amnesty ser behovet for at personkontroll i enkelte tilfeller også må omfatte andre personer enn den som skal klareres, for eksempel ektefelle/samboer og andre nærstående. Videre forstår Amnesty hensynene bak at man i enkelte sektorer skal utvise diskresjon i forhold til hvor man jobber og hva man jobber med. Dette bidrar til å forklare hvorfor det ikke kreves samtykke til gjennomføring av personkontroll av andre enn den personen som sikkerhetsklareres (klareringsforskriften § 7), jf. det som er sagt over. Som nevnt er dette imidlertid ikke uproblematisk etter Amnestys mening.

I § 6 andre ledd åpnes det for at det på klareringsnivåene konfidensielt, hemmelig og strengt hemmelig, så kan også andre enn den personen som skal klareres, dennes ektefelle/samboer/partner og nær familie, inngå i personkontrollen. "Andre nærstående" enn disse kan inngå i personkontrollen, "dersom det foreligger opplysninger som gir grunn til å anta at vedkommende kan påvirke personens pålitelighet, lojalitet eller dømmekraft".

Med begrepet "andre nærstående" og den noe vage ordlyden i "dersom det foreligger opplysninger som gir grunn til å anta at vedkommende kan påvirke personens pålitelighet, lojalitet eller dømmekraft", mener Amnesty at klareringsmyndigheten har et tilnærmet ubegrenset spillerom med tanke på hvilke personer som kan inngå i personkontrollen. Selv om ordlyden tilsier at det må være snakk om en nærstående person, for eksempel en nær venn, så er det i realiteten ikke mulig å vite hvilken/hvilke personer klareringsmyndigheten gjennomfører personkontroll på. Når det i tillegg åpnes for personkontroll av "andre nærstående" selv på det laveste sikkerhetsnivå (konfidensielt), så mener Amnesty at personvernet ikke står spesielt sterkt på dette området.

Det fremgår imidlertid av sikkerhetsloven § 8-5 femte ledd at "Dersom personen skal sikkerhetsklareres for HEMMELIG eller høyere sikkerhetsgrader eller adgangsklareres til objekter eller infrastruktur klassifisert MEGET KRITISK, og i andre særlige tilfeller, kan det gjennomføres personkontroll av nærstående personer". Amnesty forutsetter derfor at det må foreligge spesielle omstendigheter før personkontroll av "andre nærstående" kan finne sted, altså at terskelen for slik personkontroll er høy. Men igjen, på et felt som gjelder samfunnssikkerhet, så kan enkeltindividet strengt tatt ikke vite hvor grensene trekkes.

Amnesty mener de samme hensynene gjør seg gjeldende når det gjelder hvem som kan inngå i personkontrollen ved utvidet adgangsklarering, jf. § 6 fjerde ledd.

§ 7 Sikkerhetsklarering – krav til egenopplysninger

Bestemmelsen gjelder ikke bare egenopplysninger, men også opplysninger om andre (nærstående). Amnesty viser til bokstav q, der det åpnes for utlevering av opplysninger om nærstående. Amnesty foreslår å endre overskriften til for eksempel "Sikkerhetsklarering - krav til egenopplysninger og opplysninger om nærstående".

§11 Innhenting av personkontrollopplysninger fra andre stater

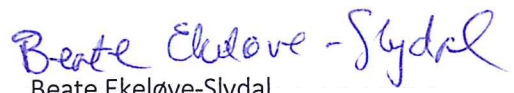
Amnesty forstår bestemmelsen slik at den gjelder personkontrollopplysninger for både den som skal klareres og andre som inngår i personkontrollen, for eksempel andre nærstående. Igjen vil Amnesty peke på det problematiske rundt manglende samtykke fra andre enn den som skal klareres. Her utfordres personvernet ytterligere, ved at Nasjonal sikkerhetsmyndighet også kan innhente opplysninger fra andre staters myndigheter. En kan se for seg tilfeller der en henvendelse fra norske myndigheter vedrørende en person kan avsløre hvor denne personen befinner seg, noe som kan være svært uheldig, for eksempel dersom vedkommende er politisk flyktning eller lignende. I dagens teknologisamfunn er det nok likevel å forvente at fremmede stater har god kontroll på diasporaen i Norge. Likevel er dette en problemstilling som bør tas på alvor.

Vennlig hilsen

Amnesty International Norge

John Peder Egenæs
Generalsekretær

Beate Ekeløve-Slydal
politisk rådgiver